

Republica Moldova

CURTEA CONSTITUȚIONALĂ

DECIZIE

DE INADMISIBILITATE

a sesizării nr. 206g/2021

privind excepția de neconstituționalitate a unor prevederi din Legea nr. 29 din 5 aprilie 2018 privind delimitarea proprietății publice și a unor prevederi din Hotărârea Guvernului nr. 80 din 11 februarie 2019 privind aprobarea Programului de stat pentru delimitarea bunurilor imobile, inclusiv a terenurilor proprietate publică, pentru anii 2019-2023

(modul de delimitare a bunurilor imobile care aparțin proprietății publice)

CHIȘINĂU

25 noiembrie 2021

Curtea Constituțională, judecând în componența:

dnei Domnica MANOLE, *Președinte*,
dlui Nicolae ROȘCA,
dnei Liuba ȘOVA,
dlui Serghei ȚURCAN,
dlui Vladimir ȚURCAN, *judecători*,
cu participarea dnei Cristina Chihai, *asistent judiciar*,

Având în vedere sesizarea înregistrată pe 27 septembrie 2021,
Examinând admisibilitatea sesizării menționate,
Având în vedere actele și lucrările dosarului,
Deliberând pe 25 noiembrie 2021, în camera de consiliu,

Pronunță următoarea decizie:

ÎN FAPT

1. La originea cauzei se află sesizarea privind excepția de neconstituționalitate a articolelor 20 alin. (5) și 23 alin. (3) din Legea nr. 29 din 5 aprilie 2018 privind delimitarea proprietății publice și a punctului 5 subpunctele 3 și 7 din Hotărârea Guvernului nr. 80 din 11 februarie 2019 privind aprobarea Programului de stat pentru delimitarea bunurilor imobile, inclusiv a terenurilor proprietate publică, pentru anii 2019-2023, ridicată de dl avocat Iulian Rusanovschi, în interesele S.R.L. „Birivofarm”, în dosarul nr. 3ra-350/21, pendinte la Curtea Supremă de Justiție.

2. Sesizarea privind excepția de neconstituționalitate a fost trimisă la Curtea Constituțională de un complet de judecători de la Curtea Supremă de Justiție, format din doamna Tamara Chișca-Doneva și domnii Victor Burduh, Dumitru Mardari, Iurie Bejenaru și Nicolae Craiu, în baza articolului 135 alin. (1) literele a) și g) din Constituție.

A. Circumstanțele litigiului principal

3. Pe 8 octombrie 2019, S.R.L. „Birivofarm” a depus o cerere de chemare în judecată împotriva Agenției Proprietății Publice cu privire la coordonarea planurilor geometrice întocmite de S.R.L. „Imobil-Star” în favoarea S.R.L. „Birivofarm” pentru terenurile pe care aceasta le deține în locațiune pe o perioadă de peste 15 ani.

4. Pe 16 iunie 2020, Judecătoria Chișinău, sediul Râșcani, a admis cererea de chemare în judecată formulată de S.R.L. „Birivofarm” și a obligat Agenția Proprietății Publice să coordoneze planurile geometrice menționate *supra*.

5. Nefiind de acord cu hotărârea din 16 iunie 2020, Agenția Proprietății Publice a formulat o cerere de apel.

6. Pe 23 decembrie 2020, Curtea de Apel Chișinău a respins apelul formulat de Agenția Proprietății Publice și a menținut Hotărârea Judecătoriei Chișinău, sediul Râșcani, din 16 iunie 2020.

7. Pe 26 ianuarie 2021, Agenția Proprietății Publice a contestat cu un recurs decizia Curții de Apel Chișinău din 23 decembrie 2020.

8. Pe 24 august 2021, dl avocat Iulian Rusanovschi a ridicat, în interesele S.R.L. „Birivofarm”, excepția de neconstituționalitate a articolelor 20 alin. (5) și 23 alin. (3) din Legea nr. 29 din 5 aprilie 2018 privind delimitarea proprietății publice și a punctului 5 subpunctele 3 și 7 din Hotărârea Guvernului nr. 80 din 11 februarie 2019 privind aprobarea Programului de stat pentru delimitarea bunurilor imobile, inclusiv a terenurilor proprietate publică, pentru anii 2019-2020.

9. Prin Încheierea din 8 septembrie 2021, Curtea Supremă de Justiție a admis ridicarea excepției de neconstituționalitate și a trimis sesizarea la Curtea Constituțională, în vederea soluționării acesteia.

B. Legislația pertinentă

10. Prevederile relevante ale Constituției sunt următoarele:

Articolul 20 Accesul liber la justiție

„(1) Orice persoană are dreptul la satisfacție efectivă din partea instanțelor judecătorești competente împotriva actelor care violează drepturile, libertățile și interesele sale legitime.

[...]”

Articolul 72 Categorii de legi

„(1) Parlamentul adoptă legi constituționale, legi organice și legi ordinare.

[...]

(3) Prin lege organică se reglementează:

[...]

i) regimul juridic general al proprietății și al moștenirii;

[...]”

Articolul 114 Înfăptuirea justiției

„Justiția se înfăptuiește în numele legii numai de instanțele judecătorești.”

11. Prevederile relevante ale Legii nr. 29 din 5 aprilie 2018 privind delimitarea proprietății publice sunt următoarele:

Articolul 20 Delimitarea bunurilor imobile proprietate publică în funcție de apartenență și pe domenii

„[...]”

(5) Modul de delimitare a bunurilor imobile proprietate publică în funcție de apartenență și pe domenii se stabilește de Guvern.

(6) Divergențele apărute în procesul delimitării bunurilor imobile se soluționează pe cale amiabilă. Dacă părțile nu ajung la un consens, litigiile se examinează în instanța de judecată competentă.”

Articolul 23 Dispoziții finale și tranzitorii

„[...]

(3) Bunurile imobile, inclusiv terenurile înregistrate în registrul bunurilor imobile în folosul Republicii Moldova sau al unității teritorial-administrative, în lipsa documentelor care confirmă dreptul de proprietate, se supun delimitării în conformitate cu prevederile prezentei legi.

[...]”

12. Prevederile relevante ale Hotărârii Guvernului nr. 80 din 11 februarie 2019 privind aprobarea Programului de stat pentru delimitarea bunurilor imobile, inclusiv a terenurilor proprietate publică, pentru anii 2019–2023 sunt următoarele:

„[...]

5. Agenția Proprietății Publice:

[...]

3) va institui Comisia de delimitare, pentru executarea lucrărilor de delimitare în mod masiv, în cadrul Programului de stat;

[...]

7) va asigura elaborarea mecanismului de soluționare a litigiilor funciare privind apartenența bunurilor imobile publice apărute în procesul implementării Programului de stat menționat;

[...]”

ÎN DREPT

A. Argumentele autorului excepției de neconstituționalitate

13. Autorul excepției menționează că Legea nr. 29 din 5 aprilie 2018 privind delimitarea proprietății publice, care conține dispozițiile contestate, este o lege ordinară și, prin urmare, contravine articolului 72 alin. (3) lit. i) din Constituție. Acest articol stabilește că regimul general al proprietății se reglementează prin lege organică.

14. Autorul excepției menționează că, potrivit Legii nr. 523 din 16 iulie 1999, litigiile privind delimitarea proprietății publice a unităților administrativ-teritoriale se soluționează de instanța de judecată, nu de Agenția Proprietății Publice, așa cum prevăd punctele contestate din Hotărârea Guvernului nr. 80 /2019. Astfel, aceste prevederi sunt contrare articolelor 20 și 114 din Constituție.

15. Autorul excepției susține că prevederile contestate din Hotărârea Guvernului nr. 80/2019 acordă Agenției Proprietății Publice competența de a institui în mod arbitrar Comisiile de delimitare a terenurilor proprietate publică.

16. În consecință, autorul sesizării consideră că prevederile contestate contravin articolelor 9, 20, 72, 114, 126 alin. (2) lit. a) și 127 alineatele (2) și (3) din Constituție.

B. Aprecierea Curții

17. Examinând admisibilitatea sesizării privind excepția de neconstituționalitate, Curtea constată următoarele.

18. Obiectul excepției de neconstituționalitate îl constituie prevederile articolelor 20 alin. (5) și 23 alin. (3) din Legea privind delimitarea proprietății publice și ale punctului 5 subpunctele 3 și 7 din Hotărârea Guvernului privind aprobarea Programului de stat pentru delimitarea bunurilor imobile, inclusiv a terenurilor proprietate publică, pentru anii 2019-2023.

19. În conformitate cu articolul 135 alin. (1) lit. a) din Constituție, controlul constituționalității legilor Parlamentului și a hotărârilor Guvernului, în prezenta cauză a unor prevederi din Legea nr. 29 din 5 aprilie 2018 și din Hotărârea Guvernului nr. 80 din 11 februarie 2019, țin de competența Curții Constituționale.

20. Curtea constată că excepția de neconstituționalitate, ridicată de avocatul reclamantului într-un proces pendinte la Curtea Supremă de Justiție (a se vedea § 1 *supra*), este formulată de subiectul căruia i s-a conferit acest drept, în baza articolului 135 alin. (1) literele a) și g) din Constituție, așa cum a fost interpretat acesta prin Hotărârea Curții Constituționale nr. 2 din 9 februarie 2016.

21. Excepția de neconstituționalitate a fost ridicată într-o cauză civilă care are ca obiect examinarea unui recurs împotriva hotărârii primei instanțe și a deciziei instanței de apel, prin care s-a admis cererea de chemare în judecată formulată de S.R.L. „Birivofarm” și prin care Agenția Proprietății Publice a fost obligată să coordoneze planurile geometrice în favoarea reclamantei. Curtea observă că instanțele de judecată nu au aplicat prevederile legale contestate (a se vedea §§ 3-9 *supra*). Totuși, având în vedere temeiurile substanțiale de declarare a recursului prevăzute de articolul 432 alin. (2) din Codul de procedură civilă și competența instanței de recurs potrivit articolului 445 din Cod, Curtea admite că instanța de recurs ar putea aplica prevederile criticate în cauza pe care o examinează.

22. Curtea observă că prevederile contestate de autorul sesizării nu au constituit anterior obiect al controlului de constituționalitate.

23. Curtea notează că o altă condiție obligatorie pentru ca excepția de neconstituționalitate să poată fi examinată în fond este incidența unui drept fundamental.

24. Curtea reține că autorul excepției a invocat că articolele 20 alin. (5) și 23 alin. (3) din Legea nr. 29/2018 contravin articolului 72 alin. (3) lit. i) [*categoria de legi*] din Constituție, care stabilește că prin lege organică se reglementează, *inter alia*, regimul juridic general al proprietății. Cu privire la punctele contestate din Hotărârea Guvernului nr. 80/2019, autorul a susținut că acestea contravin articolelor 20 [*accesul liber la justiție*] și 114 [*înfăptuirea justiției*] din Constituție. De asemenea, autorul excepției a menționat incidența

articolelor 9 [*principiile fundamentale privind proprietatea*], 126 [*economia*] și 127 [*proprietatea*] din Constituție.

25. Cu privire la constituționalitatea articolelor 20 alin. (5) și 23 alin. (3) din Legea privind delimitarea proprietății publice, autorul sesizării susține că această Lege, care conține prevederile legale contestate, este o lege ordinară, fapt contrar articolului 72 alin. (3) lit. i) din Constituție. Curtea observă că în preambulul acestei Legi se menționează că aceasta este o lege organică.

26. Potrivit articolului 74 alin. (1) din Constituție, legea organică se adoptă cu votul majorității deputaților aleși, după cel puțin două lecturi. Având în vedere prevederile menționate, Curtea a observat că Legea privind delimitarea proprietății publice (proiectul nr. 331 din 24 octombrie 2017) a fost votată în lectura a doua cu votul a 57 de deputați [a se vedea stenograma ședinței plenare a Parlamentului din 5 aprilie 2018, pag. 65]. Astfel, Curtea reține că Legea privind delimitarea proprietății publice îndeplinește condițiile adoptării unei legi organice și, prin urmare, articolul 72 alin. (3) lit. i) din Constituție nu este afectat.

27. Cu privire la incidența articolelor 20 și 114 din Constituție, autorul sesizării susține că punctul 5 subpunctul 7 din Hotărârea Guvernului nr. 80 din 11 februarie 2019 acordă Agenției Proprietății Publice atribuția de a soluționa litigiile funciare, care țin de competența instanțelor judecătorești.

28. Curtea observă că, de fapt, litigiile funciare legate de delimitarea terenurilor proprietate publică se soluționează potrivit dispozițiilor articolului 20 alin. (6) din Legea nr. 29 din 5 aprilie 2018 privind delimitarea proprietății publice, care prevăd că divergențele apărute în procesul delimitării bunurilor imobile se soluționează pe cale amiabilă, iar dacă părțile nu ajung la un consens, litigiile se examinează de instanța de judecată competentă.

29. Așadar, având în vedere cele invocate *supra*, Curtea reține că instanța de judecată nu este limitată în competența sa de a examina litigiile referitoare la delimitarea terenurilor proprietate publică, sub toate aspectele, atât în fapt, cât și în drept. Prin urmare, prevederile contestate nu afectează dreptul de acces liber la justiție și competența instanțelor de judecată. Curtea nu reține incidența articolelor 20 și 114 din Constituție în prezenta cauză.

30. Cu privire la punctul 5 subpunctul 3 din Hotărârea Guvernului nr. 80/2019, autorul excepției a susținut că aceste prevederi contravin articolelor 20 și 114 din Constituție. Curtea reține că autorul sesizării nu a demonstrat cum atribuția Agenției Proprietății Publice de a institui Comisiile de delimitare a terenurilor proprietate publică afectează dreptul de acces liber la justiție și competența instanței de judecată, odată ce litigiile privind delimitarea terenurilor pot fi soluționate de instanța de drept comun.

31. Cu privire la o pretinsă neconcordanță dintre prevederile Legii nr. 523 din 16 iulie 1999 cu privire la proprietatea publică a unităților administrativ-teritoriale și prevederile contestate din Hotărârea Guvernului, Curtea notează că le revine instanțelor de judecată să stabilească prevederile legale aplicabile fiecărui caz concret. Curtea reiterează că interpretarea și aplicarea dispozițiilor legale în situații concrete exced controlului de constituționalitate și reprezintă o competență a instanțelor de judecată (a se vedea DCC nr. 132 din 12 august 2021, § 42; DCC nr. 153 din 19 octombrie 2021, § 32).

32. Curtea observă că autorul sesizării a pretins incidența articolelor 9, 126 și 127 din Constituție, fără a oferi argumente care să demonstreze caracterul contradictoriu al prevederilor contestate în raport cu aceste norme constituționale. Așadar, Curtea reține că simpla trimitere la aceste prevederi constituționale nu poate fi considerată o critică de neconstituționalitate. Dacă ar proceda la examinarea fondului sesizărilor formulate de o asemenea manieră, Curtea Constituțională s-ar substitui autorilor lor în invocarea argumentelor de neconstituționalitate, fapt care ar echivala cu un control din oficiu (a se vedea DCC nr. 109 din 13 iulie 2021, § 24; DCC nr. 140 din 16 septembrie 2021, § 23).

33. Prin urmare, în baza celor menționate *supra*, Curtea constată că sesizarea privind excepția de neconstituționalitate este inadmisibilă și nu poate fi acceptată pentru examinare în fond.

Din aceste motive, în baza articolelor 135 alin. (1) literele a) și g) și 140 din Constituție, 26 alin. (1) din Legea cu privire la Curtea Constituțională, 61 alin. (3) și 64 din Codul jurisdicției constituționale, Curtea Constituțională

DECIDE:

1. *Se declară inadmisibilă* sesizarea privind excepția de neconstituționalitate a articolelor 20 alin. (5) și 23 alin. (3) din Legea nr. 29 din 5 aprilie 2018 privind delimitarea proprietății publice și a punctului 5 subpunctele 3 și 7 din Hotărârea Guvernului nr. 80 din 11 februarie 2019 privind aprobarea Programului de stat pentru delimitarea bunurilor imobile, inclusiv a terenurilor proprietate publică, pentru anii 2019-2023, ridicată de dl avocat Iulian Rusanovschi, în interesele S.R.L. „Birivofarm”, în dosarul nr. 3ra-350/21, pendinte la Curtea Supremă de Justiție.

2. Prezenta decizie este definitivă, nu poate fi supusă niciunei căi de atac, intră în vigoare la data adoptării și se publică în Monitorul Oficial al Republicii Moldova.

Președinte

Domnica MANOLE

Chișinău, 25 noiembrie 2021

DCC nr. 178

Dosarul nr. 206g/2021